

Hokjesgeest en regelziekte

De SER heeft geadviseerd over een verandering van de WOR.

Veel medezeggenschappers zijn terecht teleurgesteld over de beperkte veranderingsvoorstellen. Werkgeversorganisaties blijven benauwd om de wet echt te verbeteren. Voor hen voldoet de huidige wet. Dat zeiden ze bij vorige wetsveranderingen ook. Dus moet er vanuit de medezeggenschapspraktijk druk worden uitgeoefend op de politici om de wet fundamenteeler te herzien. Bij de volgende herzieningsronde zullen de werkgevers dan weer zeggen 'De huidige wet voldoet, waarom zouden we hem veranderen'. De werkgeversorganisaties worden niet verstandiger, maar kunnen wel worden opgevoed. Ondertussen ligt de vertraging op de loer. De minister heeft nog aanvullende vragen gesteld, die door de SER later behandeld worden. Het zit er dik in dat in het wetgevingsproces daarop gewacht gaat worden.

De kamer is bezig met de behandeling van een wetsontwerp voor de medezeggenschap in het onderwijs.

Elke sector heeft ondertussen zijn eigen medezeggenschapsregeling. Steeds met het motief dat de sector een eigen karakter heeft. Het gevolg is dat medezeggenschapsregelingen soms ingrijpend verschillen. Een medezeggenschapper moet het examen 'Medezeggenschapsorganen: namen, bevoegdheden en procedures' afleggen. Avonden blokken op het rijtje afkortingen: OR, GOR, COR, DC, CDC, BDC, BC, MZ, MZC, CMC, SMZC, GO, DGO, MR, MZR, GMZR, OVO, COVO, OOO enz.

Natuurlijk is het onderwijs bijzonder, omdat ook ouders en leerlingen wat te zeggen willen hebben. Of het nou slim is vertegenwoordi-

gers van die groepen en van het personeel in één medezeggenschapsorgaan te zetten? De bewindslieden van onderwijs stellen zich die vraag niet. Maar, en daar zie je een onverwacht voordeel van die verschillende regelingen, ze stellen wel voortvarend belangrijke wijzigingen voor. Gelukkig hoeft de SER er niet over te adviseren. De SER zou er wel wat van kunnen leren. Voorbeelden. Als in de MZR het personeelsdeel instemmingsrecht heeft, krijgen de ouders/leerlingen adviesrecht. En omgekeerd. Misschien een idee om de relatie OC-COR te verbeteren? Als de COR instemmingsrecht heeft, krijgen de OR'en adviesrecht. Lijkt me een heldere regeling. In veel bedrijven heeft men dat zelf al bedacht. Onderwijs-medezeggenschapsraden krijgen straks op grond van de wet procesbevoegdheid toegekend. Zo'n bepaling in de WOR zou heel wat meer juridische zekerheid geven.

De ministerraad heeft een eerste ontwerp klaar voor de WOR in de overheid.

Maar de werkgevers uit lagere overheden maken problemen rond de werkingssfeer van het adviesrecht. Het primaat van de politiek mag niet worden aangetast. Waar hebben we die koudwatervrees eerder gezien. Een wat achterhaald standpunt. De huidige medezeggenschapsregelingen voor de overheid, mits goed gelezen, laten politieke besluiten wel onder het adviesrecht vallen. De SER heeft aangekondigd dat zij over dit wetsontwerp wil adviseren. Logisch, want in artikel 15, over de OR-commissies, valt het woord 'verspreide' weg.

Een belangrijk motief om de overheid onder de WOR te brengen is

het verder verdwijnen van de verschillen in rechtspositie tussen ambtenaren en gewone werknemers. Dan lijkt het gemakkelijker om die ambtelijke rechtspositie op te heffen, waardoor ambtenaren vanzelf onder de WOR vallen. Maar de gewone logica van een burger is niet altijd de logica van de politiek.

Belangrijk probleem is hoe het begrip 'onderneming' toe te passen op de overheden. Daarom komt er de mogelijkheid meer in overleg te bepalen op welk niveau ondernemingsraden worden ingesteld. Kunnen we die regeling niet meteen toepassen voor de 'oude' ondernemingsraden? De artikelen 3 en 4 kunnen dan vervallen, scheelt weer.

Wat mij het meest verbaast is de beeldvorming bij veel betrokkenen dat de WOR zoveel beter zou zijn dan de huidige medezeggenschapsregelingen in de overheid. Daarom wordt verandering als vooruitgang gezien. Daardoor wordt er gekeken naar de huidige WOR, waarvan alle problemen naar de overheid worden overgeplaatst. De waarheid is anders, de overheidsregelingen zijn soms beter. Dat er een beroepsgang komt naar een onafhankelijk rechter is een vooruitgang. Maar de bevoegdheden van MC's en DC's zijn veel ruimer geformuleerd. Eigenlijk is er weinig dat er niet onder valt. Instemmings- en adviesrecht zijn niet gekoppeld aan het onderwerp, maar aan de bevoegdheden van het diensthoofd. (Dat die soms weinig te vertellen heeft, waardoor er beperkt instemmingsrecht overblijft, is waar, maar een ander verhaal.) Het voordeel is dat over instemmingsonderwerpen overlegd wordt met de beslisser. De ruime bepaling betekent dat actuele onderwerpen automatisch binnen de be-

voegdheden vallen. Er is geen limitatieve opsomming dus bijvoorbeeld personeelsvolgsystemen vallen automatisch binnen de bevoegdheden. Een algemene kapstokbepaling in de WOR neemt heel wat problemen weg. De limitatieve opsommingen in art. 25 en 27 zijn voor de MC/DC achteruitgang.

In de overheid zijn bevoegdheden niet afhankelijk van de bedrijfsomvang, er zijn geen 100 DC's of MC's. Ook op dat punt achteruitgang dus. Kortom, mensen die roepen dat de WOR veel beter is, hebben zich blijkbaar nooit echt verdiept in de regelingen.

Het zou veel handiger zijn als we in Nederland eens over de sector-schuttingen heenkeken en niet langer proberen alles tot in de details te regelen. Gewoon een kaderwet medezeggenschap met de mogelijkheid die wet in de praktijk toe te spitsen op de specifieke omstandigheden van een sector.

In de politiek bestaat een belangrijk principe. Je moet altijd je gelijk halen, het liefst door te zeggen dat je het altijd al gezegd heb. (Alle andere onzin die je geroepen hebt, vergeet je dan even.) Dus, in 1984 schreef ik al: 'Toch is één algemene regeling wenselijk. Maar daarin zou gestreefd moeten worden naar het vastleggen van de principiële basisrechten, waarbij de mogelijkheden tot decentrale uitwerking vrij moeten worden gelaten waardoor ruimte ontstaat voor verdergaande ontwikkelingen onder gunstige omstandigheden. De koppeling aan een algemene basisregeling is dan noodzakelijk om ook voor andere sectoren mogelijkheden te openen.' (M&O, jrg. 38, nov/dec 1984, blz. 506).

Jaap de Jong